

De Wulfhulle zoals deze heropgebouwd werd te Westouter op de Rode Berg door Johan Adriaen

Het uitgebreide dossier.

We vinden in deze zaak een eis en aanklacht van Pieter Quaghebeur tegen Jan de Wezere en één tegen Jacques Floor. We beginnen met Jan de Wezere.

Heesch ende calaingie omme ende van wegghen **Pieter Quaybuer**, heeschere ende complainant in materie van injurie over eendere zyde

Jegghens ende in prejudicie van **Jan de Wezere**, verweerder ten andere
Voor mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede ende judicateure van Poperynghe, daerby den zelve protestant van defamatoire continuelen sustineert ende poseert het naervolghende

Alvooren dat tot verstande van desen saecke, ter intentie vanden heescher ende tot bethooghe waeren gheconseert es gheweest het ghemainteneerde vande heescher, dient gheweten ende ghehouden over waerachtich dat upden ixde maerty 1599, up **een dysendach**, wesende den zelve heescher vergaert ten huuse ende herberghe van **Guillaume Harync** ter plaetse vande **Wulfhille** onder de heerlicheide vande Zwylande, overmits hy aldaer was ghecommen **ten wettelicken dynghedaeghe**

Eyst zo, dat ter zelve herberghe zyn gheweest in gheselschepe **Jaecques Floor, Pieter van Beveren**, met den verweerder ende andere
ende also jegghens den avondt den voornomde **Floor**,
als cause, oirspronc ende vutheve vande questieuse injurien hadde desen heescher aengheseyt van datmen zeyde by ghemeene straetmaere
dat hy heescher **een tovenaere** was,
met andere disfamatoire scandaelen blyckelic in tyden ende wylen den staet van dese zaecke tzelve verheeschende.
Heeft den verweerder – zonder daertoe van wegghen den complainant te wesene gheroert ofte ghemoveert, met eenen quaeden upghezetten wille ende intentie hem ghepresumeert van ghelycken – als den voorseide Floor – aen te zegghene desen heescher,

overmidts den protestant het excuseerde van zulcx als tot zynen scandael,
belyden der waerheyt tot zynen cleenheyt ende prejudicie wert byden zelven Floor,
gheprofereert,
als dat hy was ende es **eenen tooveraere**,
conforme tzelve, zeyde: **Waert ghy gheen tooveraere, waerby compt en dat ghy tzelve niet verandwoort en hebt, doen men u tzelve faict aenghezeyt heeft te Poperynghe up tvulle vande maerct**
met andere derghelicke woorden in substantie,
nochtans der waerheyt contrarie want den heescher betoont dat zulcx tot zyn laste niet en zal worden gheveriffeert.

Den zelven verweerder nietmin in zijn overwillich quaet herte ende voornemen blyvende prefererien alzo den heescher ten dien replycquierde wie tzelve zeyde tot zyn laste, duplycquerde den verweerder:

Jooris van Loovelde betuycht u int zelve faict ende ic wedde jeghens u omme een stoop biers dat ic hier zal doen commen in uwe presentie den zelven Jooris, de welcken affirmeren ende zegghen zal, dat gy zyt **eenen vlasdief, een tooveraere**.

Dien volghende ende dat den zelven Jooris byden heescher wesende,
beleet int gheselschap vande zelven verweerder,
verclaerste dat hy anders niet en wiste vande zelven heescher dan dueght ende eerbaerheyt ende dat hy Jooris overzulcx de subjecte injurieuse woorden, noynt en hadde vermondte ofte ghesproken sheescher laste,
ales in conformiteyte vande informatie ten dien breedere ghevende ghetuyghenisse,
heeft oversulcx desen heescher van al tzelve gheprotesteert ten laste vande zelve verweerder.

25 jaar later – rond 1625 schilderde Adriaen Brouwer dit herbergtafereel.

Van dergelijke tonzetels is er ook in Poperinge sprake.

Mids welcken hy heescher tenderende,
ten fyne pertinent ende concluderende naer style ende in materie van injurien,
sustineert dat by ulieden mijne heeren sententie ten diffinitive ende over recht
den heescher verclaerst zy dat hy met goeder cause hem becroont ende beclaecht heeft
vande verweerder zal doen volghen
den zelve werden ghecondempneert by ulieden heeren ordonnancie
te doene honorablen beterynghe met eene onghebrande tortse in zyne handt
in zyn lydewaet blootshooft,
smekende up een knye ten ordinaire daeghe vande cuerghedynghe,
met openbaere leedtschap affirmerende hooghe ende overluydt
dat de diffamatoire injurien ende continuelen by hem desen heescher aengheseyt
met quaede causen ende ten onghelycke als anders niet wetende van de heescher,
dan dueght ende eerbaerheyt,
hertelick leedt zynde ende overzulcx den zelve revoceert –
zal dien volghende werden den verweerder ghecondempneert in alzulck pecunioire
prouffycable cuere-amende
metghaders inde boete van lx - 60 - pond parisis voor den heescher –
aen den juge ter estimatie van de zelve injurie –
regard ghenomen op de qualiteyt vande heescher, zal bevinden te behoren,
ende voorts inde mysen vande justitie ende de costen vande processe ter tauxatie -
byden desen heescher preuve daer die dient met imploratie costumiere
Ghedient den xxiiijste marty 1599

Oirconden omme Pieter Quaghebuer heescher in materie van injurien ter eendere zyde procederende jeghens Jan de Wezere , verweerder ter anderen, ghehoirt den viijde - 7 ^{de} mei - mey – present A. Winnebrood, burghmeester ende J. de Roode, schepenen Extraordinaire
--

Hier worden drie getuigen opgeroepen.

Jacques Boonstraete, vuldere van zyne style binnen deser stede van Poperynghe,
oudt xxxiiij - 33 - jaeren ofte daerontrent,
oirconde, ghedaecht, beleet ende by solempnelen eede gheexamineert op dinhoudt van
sheeschers heesch,
deposeert dat opden ixde – 9de - dach van maerte laestleeden
hy wesende ten huuse ende herberghe van **Guillaulme Harynck te Wulphille**,
gheroepen was op tghelach vande voornoemde **Pieter Qaeybuer, Jacques Floor, Jan de**
Wezere ende andere, aldaer beleet by **Jooris van Lovelde**, omme een teughe biers oft twee te
drincken, alwaer hy hoorde dat de voorschreven heescher ende Jacques Floor onderlinghe
hadde proposten ende woorden,
onder andere dat de heescher vraeghde de voornoemde Floor dese ofte derghelicke woorden:
Zeght ghy my zulcke zaeken ane?
Waerop de voornoemde Floor heeft gheandtwoordt tot twee stonden toe: **Ghy hoirt wat ick**
zegghen. Men heeft niemandt zulcx anghezeyt ofte daer moeste watere ofte waze zyn, eer
dat tcalf versmoors es.
Naer welcke woorden hy deposant ghekeert es op zyn ghelach daer **Gheleyn van der Haghe**
zyne meester zadt.

Jan Moerard filius Gadifers, cuerbroedere deser stede ende drappier van zynen style, oudt xxxvij - 37 - jaeren ofte daerontrent, oirconde, ghedaecht, beleet ende by eede gheexamineert op sheeschers heesch, deposeert warachtich tzyne van woorde te woorde zulcx als hy gheverifiert heeft by zyne ghetuughenesse preratoire voor den bailliu ende wetschepene deser stede, wanaf d'informatie ten desen ghevoucht es.

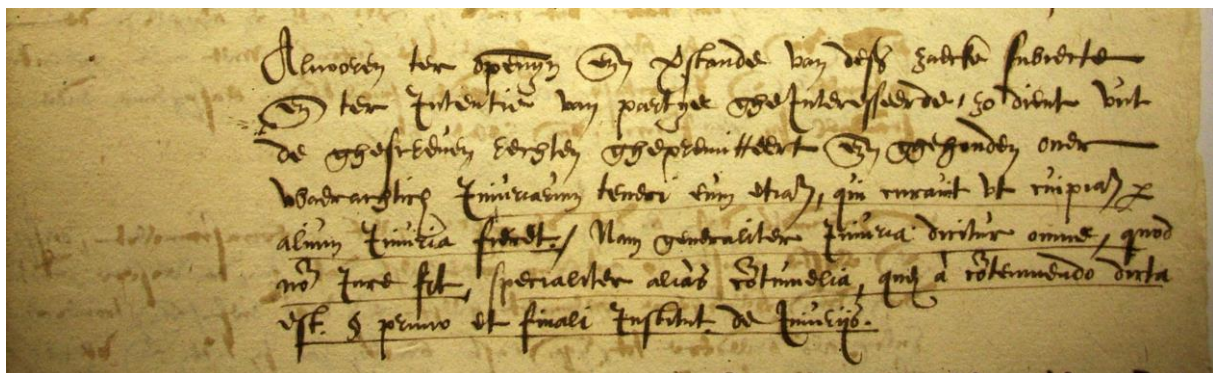
Jan Jacobssone filius Jans, inghebooren cuerbroeder deser sede ende **vettewarier** van zynen style, oudt xxxv - 35 - jaeren ofte daerontrent, d, ghedaecht, beleet ende gheexamineert by eede op d'inhouden vanden voorseide heesche, deposeert warachtich tzyne zulcx als hy preparatoirelic gheverifiert heeft ten inhouden vande informatie ghehoirt byden bailliu ende wetschepene deser stede.

De 'preparatoire' verklaringen krijgen we later te lezen. De tweede eis is tegen Jacques Floor.

10 maart 1599 – De eis tegen Jacques Floor – Sap 116/B – nr. 143

Heesch ende doleance die midts desen overgheeft ende by gheschrifte mainteneert Pieter Quaybuer, heeschere ende protestant van injurien ende scandaelen over eendere zyde - den bailliu deser stede met hem ghevoucht - jeghens ende in prejudicie van Jaecques Floor filius Sanders verweerder ter andere voor mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede ende judicatuere van Poperynghe.

Alvooren ten openynghe ende verstande van desen zaecke subjecte ende ter intentie van partye gheinteresseerde, zo dient vut de gheschreven rechten ghepremitteert ende ghehouden over waerachtich injuriaem teneri eum etiam qui curavit ut cuipiam par alvum imiria frenet – nam generaliter injuria dicitur omme, quod non, jacre fit – specialiter alias continuelia, quie a contremmende dicta est – primo et finali institu de juiylvys

Twelcke also ten subjecten betreck ghevought es voorts waer, dat upden ixde – 9de - van maerte 1599 up eenen dysendach, jeghens den avondt desen protestant wesende in gheselchepe ten huuse van Guillaulme Harync ter plaetse ende herberghe **vande Wulphille** onder de heerlichede van de Zwynlande met **Jan Jacobssone**, **Pieter van Beveren** ende diverssche andere, es ten dien present gheweest den verweerdere ende **Jan de Wesere**.

Dien volghende ende dat **Jooris van Loovelde** hem dolerende ende beclaeghende van dat hy ten onghelycke ende met quaede causen veronghelyct hadde desen heescher int presereren ende vermonden van diversche scandaleuse injurien ten laste vande heescher, contrarie der waerheyt nochtans,

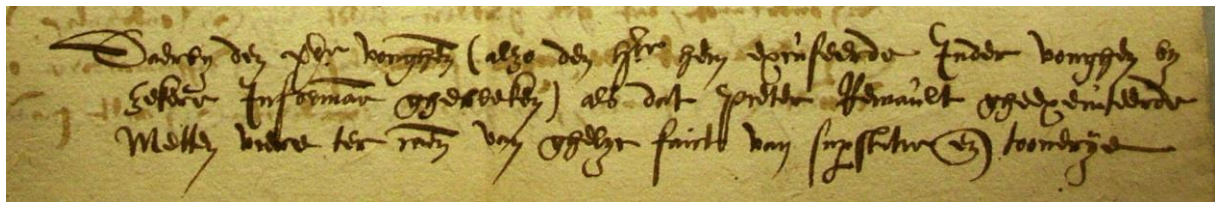
ende die hem Jooris overzulcx leedt waeren,
overzulcx danof metten zelven heescher ghetransigeert hadde ende behoirelick ghepreviteert
ten aenhooren van eenen yghelicken.

Heeft belieft den verweerder te verurgerene ende roerene van dat hy verstaen hadde by
rapporte ende hooren zegghen dat desen heescher was **eenen tooveraere**

overzulcx dat hy verweerder was verwondert

overmidts hy heescher zulcx een man was van qualiteyte ende staete,
dat hy vande zelve injurien hem niet en dede ontlasten ende purgieren,
van zulcx als wort tot zynen laste ghemainteneert.

Daerby den verweerder voorgheenoemd – alzo den heescher hem excuseerde inder voughen
by zekere informatie ghebleken – als dat **Pieter Renault gheexecuteerde metten viere** ter
causen van ghelyc faict van supstitie ende tooverye.

Vier huere voor zynen overlyden ofte eer hy der weerelt passeerde,
by ghelycke woorden ende redenen hem excuseerde,
persisterende daerby den zelven verweerder datter erghens waetere ofte waese was, daer tcalf
versmoorde,

Overzulcx en zoude hy verweerder zulcx als hy zeyde ende mainteneerde niet laeten te
itereren - *herhalen* - ende andermael te zegghene, omme dat den baillu vande heerlichede
vande Zwynlande, ten dien present was,

overmidts hy verweerder **sprac ghebonden** ende dat hy liever hadde dat desen heescher verre
van hem zat, dan naer, vut causen hy verweerder niet en begheerde de presentie vande zelven
heescher, noch by hem te zittene,

met meer ghelycke continuelien ende injurieuse cleenicheden,
smaeckende blafsphemie ende scandael in prejudicie van de zelven heescher.

Over midts dat by dien den verweerder heeft gheoccasionneert, oirspronc ende eerst cause,
zo autheur gheweest, dat **Jan de Wesere**,

midts dien vanden heeschere ghemaect heeft **eenen vlasdief ende tooveraere**,

zulcx als breedere tot zyn'en laste blycken zal in tyden ende wylen,

ende ontwyffelic doet te presumeren, ne hadde ghezyn dat den verweerder eerst uproer ende
seditieuse propoosten hadde inder vormen voorseit,

gheprefereert ten alste ende tot scandale vande heescher

en zoude hy heescher niet publicquelick ghedisfameert ende in zynen goeden naeme, faeme
ende levenen hebben gheinjureert ende ghelydeert gheweest.

Dien volghende ende in conformiteyte vander dispositie vanden voorschreven rechte,
overmidts den verweerder by de redenen, middelen ende motyfvn voorseit
allessins es culpable inden ernorme diffamatoire injurien ende continuelen
danof niet alleenelick desen heescher,

nemaer zyne huusvrouwe ende familie zijn gheweest ghetaxeert ende gheinteresseert,

desen heescher tot reparatie ende reclamantie vande zelve,

voor justitie ende ulieden mijne heeren den verweerder betrocken heeft,

furnierende overzulcx van dese schriftelicken heesch tot zynen laste.

By den welcken hy heescher protesterende ter causen van dien
ende concluderende tendetr ten fyne pertinente ende van injurien naer style,
dien volghende zal by ulieden heeren sententie diffinitieve ende over recht
den verweerder werden ghecondemneert in ulieden heeren camere van rechte ende berechte,
ter presentie ende inde jeghenwoordicheyt van partye gheïnteresserde,
zo verde als hem belieft daerby te wesene,
te verclaersene ende zegghene hooghe ende overluydt dat hem hertelic leedt zyn
ende overzulcx wederroupt ende reclameert de hooghe scandaleuse ende diffamatoire
overwillighe voordien ende injurien,
by hem ten onghelycke ende met quaeder causen in vercleeringhe van justitie ende ten laste
van de heescher vermondte ende ghemainteneert,
als anders niet wetende van de heeschere tanderen tyden ulieden heeren medegheselle in
wette, dan dueght ende eerzaamheyt,
overzulcx omme egheene zaecke te weereldt in teeken van leedtschap ende penitentie –
de zelve ofte ghelycke injurien hy verweerder nu voorts niet meer te zegghen ten scandale van
zynen even naesten, gheerne en zoude
zal bet voorts werden den zelve verweerder ghecondemneert in al zulcke prouffyctable
amende ende boete vande heere,
ter arbitraige van ulieden mijne heren .
voorts inde costen ende mysen van justitie tot ghelyck taxatie ende moderatie.

Na deze twee eisen en de getuigenisverklaring ten nadele van Jan de Wezere, geven we nu de
akte met de ‘informatie preparatoire’.

Informatie preparatoire ghehoort ende beleet te versoucke van **Pieter Quaghebuer filius Gheleyn**, den bailliu deser stede van Poperinghe als heere met hem ghevought
op ende ten laste van **Jaques Floor ende Jan de Wezere** in materie van injurie by hemlieden
anghezeit in prejuditie vande voornomde Quaghebuer ende dat op zeker tenuer alzo vooren
ghelesen.

Joryne, dhuusvrouw vande Christiaen de Ghele, oudt xl - 40 - jaeren ofte daer ontrent,
ghevraecht, ghehoort ende gheexamineert **op de trouwe van haeren lichaeme ende
vrouwewaerheyt** daer toe hoghelic vermaent, deposeert, zoe deposante
wesende den ixde – 9de - marty laetsleden 99 – ter herberghe ende huuse van Guillaumes
Haerynck te Wulphille, des avonts hoe dat zoe ghehoort heift,
dat den zelve **Jaques Floor** zoude gheseit hebben tot den zelve Quatheber dese woorden in
subsantie – sprekende Qaghebuer –

**Men zeght dat ghy een toveraere zyt, my verwondert – over dat ghy een zulck man zyt
dat ghy u zelve niet en purgeert ofte zuuwer en maect van tgonne datmen u an zeght –**
waerby den zelve Quaghebuer zeyde:

Ick ben van die zaecke zuuwer, hier ende voor God, - legghende midts dien zynen hoet op
de taefele ende slaende voor zyn borst –

Waerop Jaques Floor verandwoorde:

Ja, Pieter Renault, sprack ock also van synnen eer, dat hy de werelt passeerde –
op welck andtwoorde dat **Jan de Wezere**, - die ten zelve ghelaghe was – zeide –

**Quatghebuer, wat helpt dat ghy dat zeght – ghy zyt eene
ende waerlic ghy gheene toveraere waer,**

**by compt dat ghy tselve niet verandtwoort en heift doe men tselve faict angheseyt heift te
Poperynghe op tvulle vande maerct –**

waer op dat Jacques Floor wederomme zeyde tot den zelve Quatghebuer,

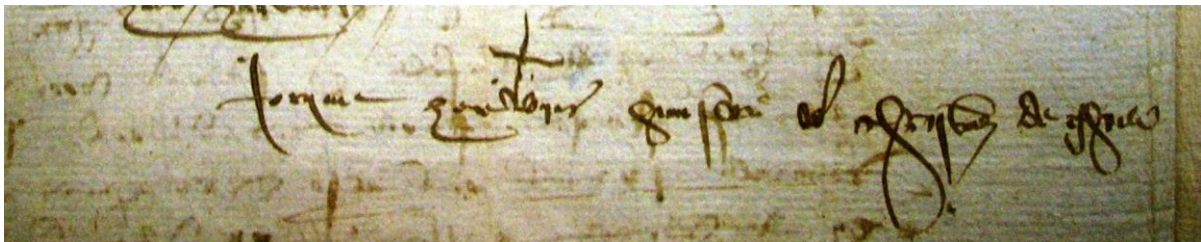
Zie ghy niet beschuldigt - waeromme en slaet ghy tselve niet of met den handt -
zeide daerop den zelven Quatghebuer – slaende midts dan voor zyn hoofd –

Tselve en begheere ick niet te doene –
zo zeyde den zelven Floor:

**Waeromme, serteyn, sertyen, daer moet yvers waetere ofte waese wesen daer tcalff
versmoort -**

mets welcke woorden de zelven Floor afgheropen es van de ghelaeghe van eenen **Gheleyn
Vander Haeghe** ende naer zekeren corten tyt weder op commende ten zelven ghelaeghe – zo
heift den zelven Floor gheseit:

**Hoe Quatghebuer dynck ghy dat ick tzelve niet en zoude durfven zegghen om dat den
baillius daer zit – ick spreck ghebonden ende weit wat dat ick zegghe ende ick hebbe
liever dat ghy verde van my zit dan naer want ick en begheere by u niet te zitten**
Sluutende dit met haer haenteekcen

Jan Moeraert, drapier van zyne nerynghe, oudt xxxvij - 37 - jaeren ofte daer ontrent,
ghevraecht op zyne eedt daer toe hoghelick ghestaeft
hoe dat hy depositant wesende ten voorseide daeghe ter zelve herberghe verselschaft met Pieter
van Beveren, Jaecques Floor ende Jan Jacobssone
alwaer naer dezen ghecommen es op tselve geselschap Pieter Quatghebuer filius Gheleyn
ende eenen tyt vergaendt zyne,

zo heift Jan de Weezere, ock eene van zelve ghelaghe ghezeit tot Pieter Quaghebuer:

Men zeght dat ghy gefaempt ofte berucht zyt inne tfaict van tooverye,
waerop den zelven Quatghebuer zeyde: **Wie zeght my dat an?**

Zeyde daer op den zelven Weezere;

Joris van Lovelde zeght u dat anne. –

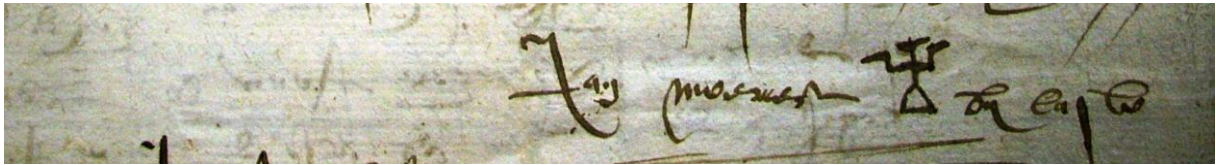
ende also den zelven Joris dan ter tyt binnen den zelven huuse ofte hove was, zo hieft den
voornoomde Quatghebuer den voornoomde Joris ghehaelt int verandwoorden ende tsaemen
beede commende op tvoornoomde ghelach inde presentie van de zelve ghelachnoten, met Jan
de Weezere, zo heift den voorschreven Quatghebuer ghevraecht anden zelven Joris:

Wat dat hy hem wiste te belasten ofte caevelen in zyne eere tangaende tfaict van toverie ofte
anderssins

Waerop den voornoomde Lovelde zeyde tot den voornoomde Quatghebuer:

**Ick en hebbe van u ofte van uwe eere noyt niet gheseit anders dan dat ghy eenen man
met eeren zyt, noch en hebben noyt van u anders ghepeyst te srpeken dan dueght en eere**
– waerop dat Jaecques Floor zeyde tot den voornoomde Quatghebuer:

**Waeractich Quatghebuer daer moet yvers waete ofte waeze weesen daer tcalff
versmoort ende ick hebben nu voort an liefver verde van u te wesen –**
dar naer hem ontmaeckende verde vanden zelven Quatghebuer te zitten –
Niet breders weitende, sluut zyne depositie onder zyn hantteeken.

Jan Jacobssone filius Jans, vettewarier van zyne nerynghe, oudt xxxv - 35 - jaren ofte daer ontrent, deposeert **op zynen eedt ende mannewaerheit** daertoe vermaent hoe dat hy deposant wesende op de voorschreven daeghe ter herberghe **vande Wulfhille** en huuse van Guillaumes Haerynck inden aventstont verselschap met Jacques Floor, Jan de Weezere, Joris van Lovelde ende meer andere metgaders den voornoomde Pieter Quatghebuer, alwaer onder eeneghe ander propoosten den zelve Jan de Weezere zeyde tot den zelve Quatghebuer:

Ick wedde jeghens u voor eenen stoop bier dat ick Joris van Lovelde een van onse ghelaechnoten alsoo hier zal doen commen in uwen presentie – de welcke zegghen zal dat ghy zyt eenen vladief

midts welcke woorden den voornoomde Quatghebuer es ghegaen vande zelve ghelache ende heift ghehaelt den zelve Joris van Lovelde inde presentie vande voorseide Weezere ende voornoomde ghezelschap omme byden zelve Lovelde tstick te verandwoorden ende den zelve Joris ghevraecht zynde of hy tselve gheseit hadde ende willen houden staene – zeyde daer op den voorschreven Lovelde :

Tgonne dat ick ten dien propooste ghezeyt hebbe, daer af hebbe ick met leetwesen ghepermyteert ende over zulcx es de zaecke ghesmolten –

waer op den zelve Weezere zeyd tot Joris voorseit:

Altyts hebbe ick tselfde u hooren zegghen.

Zonder breedters te weiten, sluit zijne ghetuughenesse onder zyn hantteken

Jacques Boonstraete, vulder van zynen ambachte, oudt xxxij - 33 - jaeren ofte daer ontrent, ghevraecht op de voorgaende gheschiedensse, verclaerst ende deposeert op zyn eedt daer toe vermaent, hoe dat ten voorseide daeghe ende herberghe hy die spreict, zat ende dronck met Gheleyn vander Haghe, zyne meestere ende andere, alwaer Joris van Lovelde eerst was ende tnogh drynckende met den deposant en naer dien heift den zelve Lovelde de deposant mede gheleit op zyn ghelach om eenen dronck met hem te dryncken

al waer hy deposant gthehoort heift tusschen veele proposten die Jacques Floor ende Pieter Quatghebuer onder elckanderen hadden, langhe eer hy deposant op tselve ghealch ghebracht was – van eenighe **beschuldynghen van toverie**, waerop den zelve Quatghebuer zeyde tot den zelve Floor,

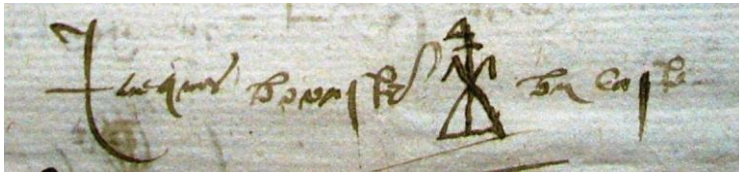
Zeght ghy my de zaeke an van tfaict van toverie?

Waer den zelve Floor zeide:

Men en heift noyt niemant de zaeke an gheseit, daer moeste waeter ofte waeze zyn eer tcalf versmoort

Tselve byden voornoomde Floor repeterende twee ofte drie reysen

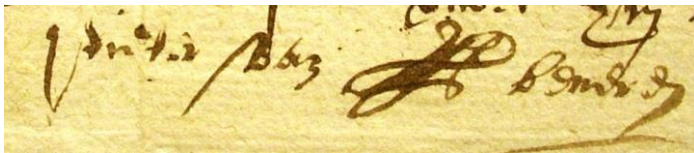
Niet breedters wetende, sluit zyn depositie onder zyn hantteken.

Pieter van Beveren, brauwere van zynen stile, oudt xxxv - 35 - jaeren, zeght en ghetuucht op zyn eedt daer toe vermaent, hoe hy depositant ten zelven tyde ende plaetse wesende inne tvoorschreven ghezelschap dat Jan de Weezere zeide tot den zelven Quatghebuer dat hy zoude berucht zyn met toverie, twelcke den zelven Pieter Quatghebuer wilde verandworoden – waer op dat Jacques Floor zeide tot den voorschreven Pieter Quatghebuer:

Ghy zit my te naer ende liefver zit ghy verde van my dan naer – want daer moet waeter ofte waeze wesen daer tcalff versmoort – een andere zeght dat achterr u ende ick zeght voor u –

den depositant ghevraecht zynde wat hy voorder vande zaecke weet –zeght niet breedters in memorie thebbene – slutende hier mede zyne depositie onder zyn hantteken.

Naast de voorgaande getuigenissen is er ook één te vinden vande baljuw van het Zwynland.

Alzoo de redene verheerst ende recht bewyst dat men alle warachtighe zaeken attesteen zal, zonderlynghe des verzocht zynde, soo ist, dat ick onderschrevene affirmere ende rectifiere voor de waerheyt, dat **ick als bailliu vande Oost ende West Zwynlande** met schepenen vande zelve heerliche ghezeten hebbende in conclave van justicien om recht te administreren **ten Hoghe Wulfhille** opden ixde - 9de - marty int jeghenwoordighe jaer 1599 – is alvooren opde camere vande wet aldaer – ghecommen **Pieter van Beveren**, zeggende jeghens my int stille:

Comt wat beneden, ick vreeze voor zwaricheyt ende dat uwen mantel gheschuert wert – met welcken Beveren stricx gaende in een camerken zonder meer te ondervraghen – hebbe aldaer ghevonden zitten Pieter Quaghebuer, Jacques Floor, Joris van Loovelde, Jan de Wezere, Philips De Vos ende andere ende ziende gheene haer te vertoghen, hebbe gevraecht **Wat hapert hier?**

Ten welcken niemandt en adwoorde, meer dan Pieter Quaghebeur voorseit, die zeyde, **Wie heeft u hier ontboden?**

Waerop ghezeyt hebbe: **Pieter van Beveren heeft my ghehaelt –** en welcken Quaghebeur voorseit replicqueerde:

Eer ghy quaemt men zeyde my vele injurien an ende nu en spreekter niemandt, waer op deen en dander vande voorseide gelachnooten zeyde diversche propoosten, waerinne niet en conste gheware wezen eenighe offense van injuiren ende van dar scheidende – ben wederomme vertrocken byde voorseide schepenen, naer welcker is ghebeurd dat ick hebbende iewers buten gheweest – ben boven noch eens ghecommen ende hebbe my schepenen ghezeyt:

Waeromme en hebt ghy die persoonen niet al t'samen ghevanghen die Pieter Quaghebeur, zoo gheinjurieert hebben – zeggende dat hy eenen toveraere es ende den zelven Quaghebeur om hem te purgieren?

Waerop ick gheandwoort hebbe:

Isser misdaet en belieft ulieden mijne heeren dat ick ze al tzamen binnen doe blyven – tis noch in tyden – ick dyncter dat zy noch daer zyn

ende hebbe de voorseide schepenen aldan by expresse my belast de zelve al te houden ghevanghen, naer beneden gaende en hebbe niemant ghevonden –
mids zy al naer huus vertrocken waeren ende hebbe daer naer de zelve vande wet ghezeyt:
't Is noch even vele. Pieter Quaghebeur moet hier maer commen – ghy meucht hem aldsan grypen.

Ende mids tvoorgaende hem Quaghebeur ter ooren ghecommen es – heeft an my verzocht deze letteren van attestatien met mynen ghewoonlicken zeghel ghezeghelt – welcke ick hem verleendt hebbe inden voughen die vezocht zynde.

Desen 15de marty 1599

We krijgen dus twee processen, één tegen jan de Wezere en één tegen Jacques Floor. Van dit tegen Floor hebben we ook de intendit of aanklacht.

Intendit ende inventaris omme Pieter Quaghebuer, heeschere ende protestant van injurien ende scandalen over eendere zyde jeghens ende in prejudicie van **Jaecques Floor filius Sanders**, verweerder ter anderen - den bailiu van de stede metten heeschere ghevoucht Voor ulieden mijne heeren burghmeesters ende schepenen der stede ende judicatuere van Poperynghe – daerby den zelven heescher zeght ende mainteneert het naervolghende

J

Inden eersten dat hy tot justificatie van zijn dueghelicken ende ghefundeerden voortstelle ende actie van injurie sverweerders laste gheintenteert, employeert ende exhibeert zynen scriftelicken heesch met de fynen ende conclusien alhier ghenomen, substantien inde zelve wel ende te rechte ghefundeert te zyne ende schuldich t'obtinerende adjudicatie van diere in prejudicie van de zelven verweerder.

Ij

Ende omme de zelve poincte, middelen ende faicten vande zyde vande heeschere te proberen ende byzondere dat opden ixde van maerty 1599 up eenen dysendach jeghens den avondt – den heescher wesende in gheselschepe ten huuse van **Guillaumes Haerync** ter plaetse ende herberghe vanden **Wulfhille** onder de heerlicheide vande Zwylande met **Jan Jacobssone**, **Pieter van Beveren** ende diverssche andere, es ten dien present gheweest den verweerder ende **Jan de Wesere**.

Iij

Item ende dat den verweerder naer eenighe proposten van **Joeris van Loovelde** ende desen heescher tusschen anderen ghehouden, heeft publyckelic ende ten aenhooren van een yghelicken gheseyt, dat hy hadde horen zegghen dat den heescher **eenen tooveraere** was, te verwondert zynde dat hy hem wesende eenen man van qualiteyte zulcx als hy wilde zijn, hem niet en dede van zulcx als men tot zijnen laste zeyde, dede puergititye.

Iiij

Waervan also den heescher hem was excuserende, den verweerder andermael hem heescher diffamerende ende blamerende zeyde: **Jae, Pieter Renault gheexecuteerde metten viere, ter causen van ghelyc crym ende faict van tooverye, vier hueren voor zyn doot, wilde hem also ende in dier voughen ontlasten ende excuseren**, daerby voughende den verweerder sheeschers injurie ende laste, datter ergens waetere ofte waese was daer tcalff versmoorde.

v

By welcken blyvende den zelven verweerder by zijne opinie – zeyde dat hy al tzelve niet en zoude laeten iterativleick ende noch meer te iterere ende vermondere – niet jeghenstaende dat den bailliu vande Zwylande aldaer present was – zegghende hy verweerder dat hy sprac

ghepassyt ende ghebonden ende oversulcx dat hy liever hadde dat desen heeschere verre zoude zitten dan naer ofte by hem verweerder, vut redene dat hy verwerder niet en begheerde meer sheescher presentie, noch by hem te zittene met meer andere continnueleuse woorden, te verclaersene by de onderscrheven oirconden ende ghetuyghen met huerlieden redenen van wetentheyte ende scientie heirby ghevought metghaders van datter meer toe dient aengaende de cicumstancien van dese.

Vj

Inde voughen dat daer de zelve hooghe ende overwillighe woorden ende scandaleuse woorden van injurie gheroert wesende - Jan de Wesere ten dien oic present ende vanden gheselschepe der heescher – hy aengheseyt heeft als dat hy was **eenen dief, eenen tooveraere**, al twelck ontwysselic niet ghebuert noch gheschiet en hadde, waert by aldien dat den verweerder niet eersten ontheve ende uproer de voornoemde scandalen was prejudicie ende infame gheprofereert en hadde

Jooryne dhuusvrouwe van Chrisitaen de Gherle

Jan Moeraert, drapier

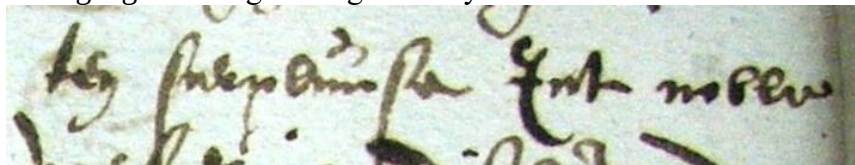
Jan Jacobssone

Jaecques Boonstraete

Pieter van Beveren

Vij

Met alle welck auditien ende beleedt desen heescher hopt vuldoen thebbene ende den juge contentement ghegheven thebbene ome ghenoghen in vulcommynghen van ulieden heeren interlocutoire ordonnancie ende van admissie te vaicte inde subjecte instantie gheemolygneert ende ghegheven – ghedraeghende hy heescher hem ten ...

Int noble officie vande zelve juge ende in ulieden heeren voorzienighe distinctie ende suppletie met emply van alzulck wettelicke informatie als vut crrachte van ulieden heeren letteren requisitoiraele addresserende aen balliu ende schepenen vande heerlicheide van Dixmude in Watouwe van weghen desen heeschere,

zo wel ter desen instantie als inde zaecke van Jan de Wesere van weghen desen heescher, zo wel ter desen instancie als inde zaecke van Jan de Wesere voor ulieden heeren hanghende in rechte – beleedt es gheweest reustende ten buffette vandesen camere.

Ende bet voorts tot informatie dat duer de hooghe injurieuse ende continuelieuse scandalen in prejudicie van de heescher tot zyn infaeme vermondt byden verwerder, den bailliu vande Zwylende gheroert ende ghemoveert es gheweest – overzulcx dat hy vut dier oirzaecke desen heescherheeft faictelic gheexcuteert, ter cause van het faict van tooverye, danof den verweerder desen heescher betuyght ende gheinculpeert hadde ghedraeght hem desen protestant inde attestatie hiermede overgheleyt – dies breedere ghevende ghetuygenesse ghecoteert met A.

Hieronder komen de verklaringen van de opgeroepen getuigen.

Oricondschap omme Pieter Quadghebuer heescher in materie van injurien jeghens jacques Floor, verweerder, ghehoort den xiiijde marty 1600 – present Loys Makeblyde burghmeester ende Jacob Roelens, schepenen
--

Joryne, dhuusvrouw van Christiaen de Gele, laet onder dheerliche vande West Zwylande, oirconde, beleet ende by solempnelen eede gheexamineert – oudt xxxix jaeren ofte daerontrent, deposeert warachtich tzyne zulx als zy by ghelycken eede gheaffirmeert heeft ten inhouden vande informatie preparatoire by den heescher met zynen intendit overgheleyt, al tzelve inde voughen by den verweerder ghesproken – te wesen warachtich als ter zelve herberghe ende ghealeghe present hebbende gheweest.

Jacques Boonstrate, vuldere van zynen style binnen deser stede van Poperynghe, oudt xxxij jaeren ofte daerontrent, oicone ghevraecht, beleet ende by eede gheexamineert op dinhoudt van sheeschers intendit ende voorgaende heesch – deposeert warachtich tzyne zulcx als hy preparatoirelick gheverifiert heeft by zijne ghetuughenisse preparatoire te dien fyne ghedaen – niet breedters danaff wetende vutdien dat hy vanden ghelaeghe aldaer niet en was – nemmere alleenelicken opgheroupen van een teughe biers ofte twee te drincken naer waelcke hy van daer vertrocken es.

Ook Jan Moeraert en Pieter van Beveren bevestigen hun getuigenis.

Jacques Floor verdedigt zich in het onderstaand antwoord.

Andwoorde omme Jacques Floor filius Sanders verweerder jehens den heesch van injurien tzyne alste ghemaect van weggen Pieter Quaeybeur heescher voor myne heeren burghmeesters ende schepenen derstede van Poperynghe

J

Alvooren ontkent de verwerder desen heescher eenigsins gheinjuriert thebben, ende alzoo ongheloevelick te wesen te verstaen tot eenighe reparatien ofte reclamanatien.

Ij

Nemaer mach wesen dat hy den heescher heeft wel willen waarschuwen van eenighe ghemeene straetmaeren achter hem loopende ten naerdeele van zijne eere, naemelick vande ontvremdynghe van zeker quantiteyt vlas – eenighe supstitien ende tvertranden van sheescher **ongansche hommelen**.

Iij

Segghende den verweerder datter te verwonderen was hoe hij heescher – de guene tandere tyden gheweest es schepen deser stede, wilde ghedooghen datmen an hem zulcken achterclap maecte

Iiiij

Overzulcx dat hy heescher daarvan behoirde te doen repareren by middel van justitie ende hem daerinne doende purgieren

V

Want ontwyfelick by sheescher **menuventie**

Ende zwyghen zoude moghen itn ghemeene gheseit worden datter erghens waetere ofte waese waere daer talf versmoorde.

Vj

Alle tguene de verweerder protesteert metghaders thebben animo injuriendi, nemaer vut zwaericheyt vande staet die de heescher bedaint heeft die zoo heylich es dat de zevle niet alleenelick en behoirde zuuver te wezene vand de daet van alle vicien ende mesusen nemaer oock vande suspitie van diere

Vij

Omme welcke sheescher deughdelicke vermaenynghe, hy betrouwe dat dheescher hem hadde behooren tbedancken ende tzelve wel afghenomen thebben in stede van jehens hem te agieren van injurien

Vijj

Ontkennende de verweerder oock gheweest tehbben oirsponck of antheve van de woorden die Jan de Wesere jeghens hem zoude ghehadt hebben, want de voirschreven Wesere langhe woorden in dede jeghens den heescher ende verweerder **bejonste**.

Mids welcken de verweerder tendeert tot absolutie dienvolghende zal by ulieden mijne heeren vonnisse ende over recht den heescher tzynen heessche den zelven verwerder vderclaert worden in zijne niet ontfanghelick , heeschende kosten by den betrecke Ghedient den xxx ste maerte 1599

Repyque omme Pieter Quaeybeur, heescher ende protestant van defamatoire
contiunelicken over eendere zyde
Jeghens ende in prejudicie vande ongefundeerde ende abusive redenen van andwoorde
ghemainteneert by Jaecques Floor de zone Sanders verweerder ter andere
Door mijne heeren burchmeesters ende schepenen der stede ende judicateure van Poperinghe.

j

Alvooren zo employeert desen heescher voor replycque, de positien middelen ende faicten by
zijnen shriftelicken heesche ghededucert, hopende daerby ten vullen ende over ghenoughen
te wesene gheinormeert sijne gooe cause die hy heeft in dese zaecke.

Ij

Zonder dat den verweerder suffagiert ofte verschoont zijne loocheninghe ende negacie danof
hy es werende by den inhouden vande eersten article van zijnen andwoorde want het contrarie
van dien, betrouet desen heescher dat ten tyde daertoe beqaeme, zal worden ghemainststeert
ende gheperbeert, overzulcx dat den verweerder ter cause ende mesfaicte van dien, wel
schuldich es reclamatoire beterynghe te doene

Iij

Dat den verweerder ten naervolghende artickle pretexeert ten fyne van te waerschuwene van
eenighe straetmaeren achter den heescher gaende dat hy den heescher zodue hebben
veremaendt – den verweerdeer mach wel wesen indachtich als een man zijnde van justitie, dat
de christelicke leeringhe hem anderssins betuught, dan publyquelic, ten aenhooren van eenen
yghelicken in gheelschepe te scandaliseren deser heescher inde stede van privatelick ende int
secrete tusschen hem te berespande, conforme het dispositief vande gheestelicke rechten –
den verweerder midts dien onghelyc heeft.

Iiij

Bovendien dat vande zyde vanden verweerder gheconfirmeert wort gheveryffiert dat den
verweerder zoude hebben vermaendt van **eenighe ongangsche hommele** ofte yet sulcx als
den zelve verweerder abusivelick ende bezyden der waerheyt, aldaer poseert,
meenende veel daerby hem te verschoonen ende texcuseerene vande gheprofereerde injurien
ende scandalen, sheeschers itnereste ende ter prejudicie van zijnen goede naeme, fame ende
handele, die ontwyffelic by sverweerdens culpe ende toedoene alleenelick gheinteresseert sijn.

V

By welcken en zal byden juge werden ghenomen egheen regard ofte consyderacie op het
otieulx ende impertinent gheschrifte danof den verweerder byden derden, vierden ende andere
article van zijnen andwoorde es userende, als gheenssins hem heescher voorderinghe,
dat hy zeght de injurieuse ende disfamatoire scandalen by hem zo dicmael in vulle
gheselschepe gherepeteert, niet ghesproken thebbene ter intentie van byde zelve,
den heescher te blameren ende te interesseren by dat de contrarie van dien betuyght wort
byder continuacie ende perfemerantie vande zelve injurien, by welcke den verweerder es
ghebleven staende, ten dien verclaersen dat den heescher zoude verre van hem zitten up dat
hy van de tooverye daervan by verweerder incubeerde desen heescher – niet en zoude wesen
gheinfecteert.

Vj

Want byder zelve perferantie ghenouch den verweerder kennelic heeft ghemaect ende
gheperbeert de goede affectie ende zelve dien hy was draeghende totten heescher, by alle
middelen pooghende eenen yghelicken van de zelve gheselschepe ende byzondere eenen Jan
de Wesere, ten dien oic present, te revereren ende moveren van hemlieden partye te
draeghene ende te mimeren upden heescher - Ontwyffelic den verweerder den steen es
gheweest daer over eenen anderen ghevalen heeft.

Vij

Inder voughen ende vormen dat hy verweerder by zyne frivole allegaenten van zynen andwoorde niet en es excuserelic vande reparatoire ofte reclamatoire concensien vande heescher achtervolghende de dispositie vanden gheschreven rechten ... tselve hier sheescher intentie militeert.

Midts welcken dese heescher als tanderen tyden persisteert met imploratie van ulieden heeren benigne officie ende supplicatie
Ghedient den vjde aprilis 1599

Jacques Floor filius Sanders, ghezyen hebbende de replicke van weggen Pieter Quaybeur, heescher van injurien, zecht voor desen naervolghende voor mijn heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe

J

Inden eersten dat hy es persisterende by synder schriftelicke andwoorde ende loochenynghe daerby ghedreghen

Ij

Ende al eyst zoo dat byde christelicke leeringhe door dheescher ghealleguert ten iijde article van de replicke, gheseyt es zynen broeder te vermaenen tusschen hem ende den berisper.

Iij

De verweerder es nochtans ten drie stonden contrarie oirzaecke ghegheven gheweest van vermaenynghe want wel blycken zoude – noodt zynde – datter woorden waeren van eenighe suspitien van fraude als van vlas, hommele ende anderssins gheclap by de ghelaechgenoten.

Iiij

Waervut ontwyffelic gheresen sverweerder vermaeninghe die gheensins te interpreteren en zyn sinistre zo den heescher die meent te sophistigueren

V

Nemaer protesteert den verweerder die niet ghesproken thebben animo injuriandi ende ter quader meeninghe dan alleenelick vut goede affectie. ...

Vj

Ontkennende voorts den verweerder wel ende expreselick opgheroert of oirzaecke ghegheven thebben Jan de Wezere van desen heescher te blameren ofte lachten.

Vij

Want de verweerder gheene breeder ghetuyghenesse en begheirt dan de wetenschap van ulieden myne heeren hoe de voornoemde Wezere bataert genouch es omme alderhande schimpynghen ende spotteryen zelfs up te heffen ende beghinnen – zonder datter van noode zy hem daertoe te verwecken ofte lumineren.

Viiij

Jae, selfs es ghenouch zyne professie van andere daertoe couraghe moet raet ende daet te gheven, zoo hy over langhen tyt dies in possessie ghetorden es.

Ix

By alle welcken de voorschreven articlen de verweerder nochtans niet en verstaet den voornoemde Wezere t'accuseren van yet opden heescher tzynen naedeede ghesproken thebben, nemaer pretendeert hy verweerder hem alhier alleenelick te excuseren vanden sproic hem byden heescher opgheleyt.

X

Ende voorwaer onder correctie, heeft dheescher gheene bequame beprouvynghe sverweerdens laste dan dan hem te inculperen van eenen anderen opgheroyt thebben het fundament van zynen different wort bevonden geen schouvast.

Xj

Want het schynt dat hy alhier in den presentie wil brynghe het argument de libre achtrie dat hem nochtans niet toe en staet te verhandelen als exederende zyn verstant.

Vij

Anghezien dat als haddet zoo gheweest dat de verweerder hem weer hadde opgeroyt – dat neen – hy were hadde zyn vrye wille te doen of laeten tguene hy inden zin hadde jehens desen te spreken want prouvynghe of instigacie en importact gheen bedwanck of ghewelt

Ghedient den viijde juny 1599

Triplycque omme ende van weghe Pieter Quaybeur,

heeschere ende protestant in materie van injurien over eender zyde
jeghens ende in prejudicie vande otieuse ende onghefundeerde redenen van duplycque,
voortsghebracht by **Jaecques Floor**, verweerder ter andere
voor mijne heeren burchmeesters ende schepenen der stede van Poperinghe

j

Inden eersten inde plaetse van triplycque,
zo repeteert ende imploeyert desen heescher de faicten, middelen ende motyven by sijne
voorgaende gheschrifte ghededucert inde welcke hy allessins es ghefundeert

ij

Zonder dat byden juge zal worden ghenomen aenschou ende regaerd in prejudicie van
sheeschers reclamatoire conclusien upden inhouden vande tweiden article van sverweerdens
duplique,
posterende datter zoude hebben vermaen gheweest, ter daete als den verweerder de questieuse
defamatoire injurien profereerde ter scandale vande heescher,
van eenighe suspicien van onghetrouwicheyt als van het weiren van vlas, hommele ende
anderssins, want al tzelve en verschoont noch en excuseert den verweerder niet en heeft groot
onghelyc van (midts dien) hem te willen bedecken.

lij

Want desen protestant hopt te zyne ghebleken ende noch breeder zal werden gheinstifiert in
tyden ende wylen

den staet van dese zaecke tzelve verheysende,
vut de continuele reprochen ende de vernockynghen vande verweerder,
daerby hy met zyn adjoint Jan deWesere - was iriterende ende tot questie ende meerdere
grief beroupende ende verweckende desen heescher –
hy verweerder es allessins beschuldicht ende culpable int ghemaintenierde vande heessche.

liij

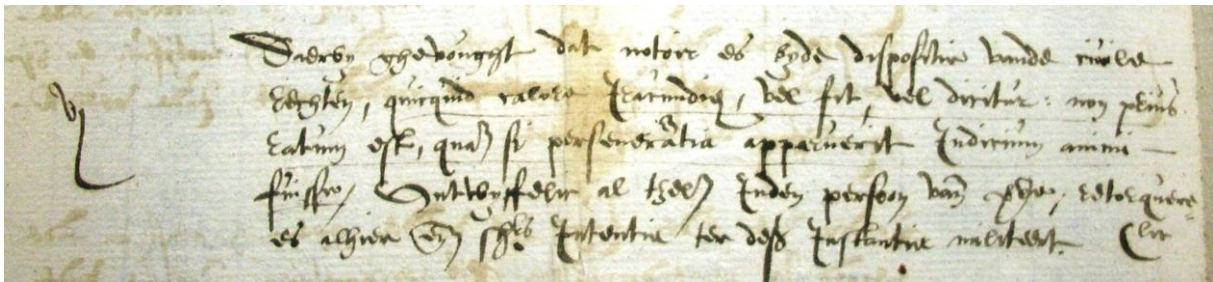
Overzulcx dat alle de scandaleuse propoosten byden verweerder zo dicmael verhaelt ende
gherepeteert, niet en zyn te nemene ofte tinterpreteren voor eene vriendelicke monitie ende
vermaenynghe, danof de verweerder hem zo zeere irriteert ende vanteert ten vierden, vde ende
andere articlen van zijne abusive duplycque.

v

Nemaer ontwyffelic es de zelve continencie ende recherche vande questieuse injurien,
alleenelick tenderende tot confusie ende scandale van de heescher, metter affectie ende
intentie van byde zelve disfamatoire continuelen ende naecte injurien te beroovene ende
priverene den heescher van zynen goede naeme ende commercie niet sonder extreeme ruïne
ende verderfenesse so extirpacie van sheescher familie,
zulcx als ghenouch betuyghen de hooghen woorden vande verweerder by de informatie
ghebleken.

Vj

Daerby ghevoucht dat notoir es byde dispositie vande rechten, ... ontwyffelic al tzelve inden persoon vande verweerder, retorequeren es alhier ende sheeschers intentie ten desen instantie meriteert

Vij

Want de affectie ende passie van de verweerder ende zyn simulaet ghelaet twelcke hy was draeghende totten heescher daerby ten vullen ende opentlic betuyght ende ghemanifesteert es, overzulcx dat alle de frivole sheeschers excusen ende negatie, zo loochenynghen danof hy ten vjde ende vijde article van zijne duplycque es userende, hem verweerder luttel ofte niet en suffragieren ten betrecke van desen, so deesen heescher hem dies ghedraeght in rechte ende ulieden heeren voorsienighe discretie.

Vijj

Dat den verweerder ten vijjde ende ixde artikcle begeert ende taxeert den persoon van Jan de Wesere ende ten xjde zo xijde inculpeert desen heescher ten onghelycke van in differentie zo argumente hier te willen brynghen libecum arbitrium al tzelve gheposeerde vanden verweerder, es ter desen materie extraingant ende gheenssins convenierende desen protestant by frivoliteyt non admissie ende impertinentie confuteert ende renecteert

Ix

Alleenelick ghenouch wesende voor desen heescher dat den verweerder tacite ende bedectelic es confesserende van dat hy den heesscher gheinjureert ende clarelic ghedisfameert heeft, want by zyne duplycque van verweerder tzelve point glysseert ende niet en roert gesondert dat hy hem beroert ende besorg houdt metter taxatie vanden persoon van Jan de Wesene, die nietmin dan de verweerder en heeft misdaen ende allesins es corrigeirelic naer rechte – ter causen van dien.

Mids welcken desen heessche als tanderen tyden verweerder laste protesteert ende includeert. Ghedient den xijde july 1599

De Wolvenjacht van Hans Bol